

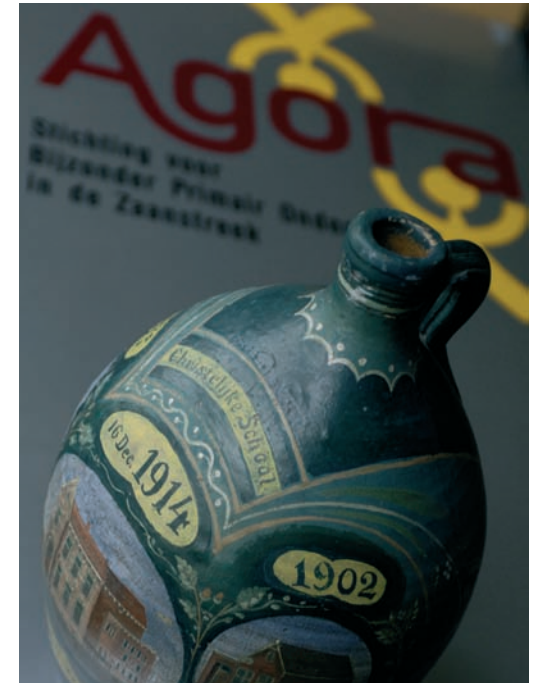
1.15.2 Breed aanbod van basisonderwijs in de Zaanstreek

Met zestig basisscholen is er in de Zaanstreek een uitgebreid aanbod voor leerlingen in de leeftijd van vier tot twaalf jaar. Bijna alle scholen vallen onder het bestuur van één van de drie grote onderwijsorganisaties in de Zaanstreek. Openbaar Primair Onderwijs Zaanstad (OPOZ) telt 26 scholen in Zaanstad, SPOOR bestuurt de 7 openbare basisscholen in Oostzaan en Wormerland en onder Stichting Agora vallen 23 door de hele streek verspreide scholen voor bijzonder primair onderwijs.

In de regio Zaanstreek gaat 43% van het aantal leerlingen naar het bijzonder onderwijs. De meeste van deze bijzondere scholen gaan uit van een bepaalde godsdienst of levensovertuiging. In de Zaanstreek zijn er negen protestants-christelijke scholen, acht rooms-katholieke en zes interconfessionele of oecumenische scholen. Ook is er een school op islamitische- en een school op evangelische grondslag.

Behalve deze bijzondere scholen op levensbeschouwelijke grondslag, zijn er in de Zaanstreek nog twee algemeen bijzondere scholen. Op enkele bijzondere basisscholen biedt men niet alleen onderwijs vanuit de eigen geloofsovertuiging, maar doet dit ook volgens een bepaalde opvoedings- of onderwijsmethode. Een aantal katholieke scholen profileert zich nadrukkelijk als Jenaplanschool.

Agora, stichting voor Bijzonder Primair Onderwijs in de Zaanstreek, is met 23 scholen, ruim 7.000 leerlingen en 700 personeelsleden één van de grotere schoolbesturen in het land. De stichting zag in januari 2001 het levenslicht, toen acht verschillende schoolbesturen voor bijzonder primair onderwijs in de Zaanstreek hun krachten bundelden. Agora stamt uit het oude Griekenland en betekende oorspronkelijk 'vergadering'. De betekenis veranderde in 'vergaderplaats' en later 'marktplaats'. Op de agora speelde zich het gehele religieuze, politieke, commerciële en culturele leven van een Griekse stadsgemeen-

schap af. Hoewel de agora aanvankelijk een eenvoudige open plaats was, verschenen er al gauw grote, belangrijke gebouwen en zuilengangen die beschutting boden tegen de zon.

In deze zuilengangen beleerde filosoof Socrates de jeugd. De zuilengangen symboliseren voor stichting Agora de godsdienstige zuilen die zij vertegenwoordigt: protestants-christelijk, interconfessioneel en rooms-katholiek.

Identiteitsgebonden onderwijs

De scholen van de Stichting Agora hebben ieder een eigen gezicht. Zoals hiervoor aangegeven, zijn er de van oudsher protestants-christelijke en rooms-katholieke scholen. Een deel van de scholen heeft een interconfessionele kleur.

De onderscheidingen hebben op zich niet meer de grote betekenis van vroeger. Wat essentieel is, is dat elke school haar onderwijs en opvoeding laat uitgaan van een levensbeschouwelijke overtuiging. Dat wordt niet alleen zichtbaar in

zaken die rechtstreeks met de geloofsovertuiging te maken hebben. Te denken valt hierbij aan de vaak prachtige manier waarop christelijke feestdagen worden gevierd.

Er is niet één school waar geen aandacht wordt besteed aan het kerstfeest, het paasfeest, hemelvaartsdag en Pinksteren. Van de scholen wordt verwacht dat ze de bij deze feesten behorende boodschappen aan de kinderen overbrengen. Maar dat is slechts één facet.

Het gedrag van personeel en kinderen wordt ook gevoed door diezelfde levensbeschouwing. Dat vertaalt zich in respectvol handelen naar elkaar. Om die reden wordt op scholen met grotere aantallen kinderen met een islamitische achtergrond, ruimschoots aandacht geschonken aan de Ramadan, het suikerfeest en andere hoogtepunten uit de wereld van andersdenkenden.

Een aantal scholen heeft hierbij de hulp ingeroepen van de Stichting Ontmoetingsonderwijs, een organisatie die zich er op toelegt om op scholen gastlessen te verzorgen over allerlei levensbeschouwelijke stromingen, zoals het Hindoeïsme of de Grieks-orthodoxe kerk. Door het geven van informatie tracht de stichting vooroordelen weg te nemen en in te ruilen voor respectvol met elkaar omgaan.

Dat levensbeschouwing zo zichtbaar gemaakt kan worden, blijkt ook uit tevredenheidsonderzoek, dat onder andere is uitgevoerd op De Evenaar in Krommenie. Duidelijk blijkt dat de leerkrachten veel waarde hechten aan de christelijke visie. In het betreffende rapport staat letterlijk dat 'de groei tot een evenwichtig persoon in een plezierige relatie met andere mensen gebaseerd op een christelijke levensvisie' wordt voorgestaan.

De Evenaar wil dat terugzien in onder meer de godsdienstige vorming, muziek, Nederlandse taal, geschiedenis en gezond gedrag.

Binnen de gehele Agora-organisatie wordt ondernemendheid als groot goed beschouwd. Het leren ondernemen is enerzijds gericht op de redzaamheid die kinderen, maar ook personeel, zich eigen moeten maken. Anderzijds is er binnen de scholen de opdracht om te leren goed om te gaan met de eigen talenten.

Talentontwikkeling maakt dan ook deel uit van de missie van Agora. Ook de relaties die de scholen aangaan, getuigen regelmatig van een bewuste keuze op basis van levensbeschouwing. De relatie met de ouders van de leerlingen, is uiteraard de voornaamste. Het is nog immers

altijd zo dat de school opvoedingstaken van de ouders overneemt en dus gedwongen is goed met hen te overleggen. Relaties met kerken en andere christelijke instellingen zijn eveneens gezichtsbepalend voor de individuele scholen.

Naast de levensbeschouwelijke identiteit heeft elke school een onderwijskundige identiteit. Elke school werkt bewust aan die tweede vorm van identiteit. Regelmatig worden er jaarlijkse studiedagen rondom de missie van de school gehouden. Zo kunnen er allerlei vormen ontstaan.

Het klassikale onderwijs, de scholen gebaseerd op ontwikkelingsgericht onderwijs, adaptief onderwijs, scholen op basis van de Jenaplangedachte kunnen zo naast elkaar bestaan op de markt die Agora is.

Basisscholen van oud naar nieuw Monumentaal of hypermodern: de schoolgebouwen in de Zaanstreek zijn net zo divers als de verschillende onderwijsvormen.

Eén van de oudste schoolgebouwen die nog in de oorspronkelijke staat verkeert, is De Keizel in de Rosmolenbuurt.

Deze Zaanamse school werd gebouwd in 1924 en droeg de naam 'De Goede Herder School'. Het monumentale karakter weerspiegelt het verleden, toen alle scholen nog werden gebouwd om minstens honderd jaar mee te gaan.

In het kader van een stadsvernieuwingsproject gaat de Rosmolenbuurt de komende jaren flink op de schop. Voor De Keizel is daarin een prominente plek weggelegd. De school zal het hart gaan vormen van het Veeringplein. Ook uit het

begin van de twintigste eeuw dateren de schoolgebouwen van de Tamarinde aan de Jonge Arnoldusstraat in Zaandam, de Toermalijn aan de Marktstraat in Wormerveer en De Piramide aan de Stationsstraat in Koog aan de Zaan.

Dit laatste gebouw heeft echter zijn langste tijd als school gehad. Op een steenworp afstand, aan de Boschjesstraat, wordt momenteel een volledig nieuwe en moderne school gebouwd.

Hypermodern is de De Korenaar in Oostzaan, het jongste schoolgebouw in de streek. De christelijke basisschool werd in juni 2004 in gebruik genomen. De architect is bij het ontwerpen creatief te werk gegaan.

Mocht in de toekomst het leerlingenaantal dalen, dan kan het gebouw makkelijk worden aangepast voor andere vormen van gebruik.

Het gebouw is modern, licht en telt veel ruimtes waar leerlingen individueel kunnen werken. Daarmee loopt de school voorop in de veranderingen in het basisonderwijs. Het traditionele klassikale onderwijs verdwijnt en maakt plaats voor het moderne en 'ondernemende' leren.

Peuterspeelzalen

Aan veel basisscholen zijn ook peuterspeelzalen verbonden. De meeste van de peuterspeelzalen worden beheerd door welzijnsstichting Wel-saen. Een bijzondere variant is de peuterspeelzaal-Plus. Deze peuterspeelzalen zijn bedoeld om kinderen een betere kans te geven op school. Peuters krijgen extra begeleiding om te voorkomen dat zij (taal)achterstanden oplopen.

De speelzaal werkt intensief samen met de basisschool; zij maken gebruik van dezelfde methode. Daardoor kunnen peuters zich later op school makkelijk aanpassen. Het is dan ook de bedoeling dat de peuters naar de school gaan waarmee de peuterspeelzaal-Plus samenwerkt. Eén van de eerste plusspeelzalen is Het Touwladdertje, die is verbonden aan de christelijke basisschool De Loopplank in Zaandam.

Internationale contacten

Het moderne basisonderwijs beperkt zich al lang niet meer tot alleen de wijk waarin de school staat. Als onderdeel van de 'global world' kijkt de school over wijk-, stads- en landsgrenzen heen. Van oudsher was de Zaanstreek al een gebied waar handelsgeest voorop stond en men in aanraking kwam met andere culturen.

Christelijke basisschool De Rank, een typische dorpsschool met vestigingen in Westzaan en Assendelft, kende het ondernemende en internationale project 'Welcome to my world'. Via nieuwe elektronische leermiddelen onderhouden de leerlingen van de groep 7 en 8 contact met hun leeftijdgenoten van de Sandaig Primary School in het Schotse Glasgow.

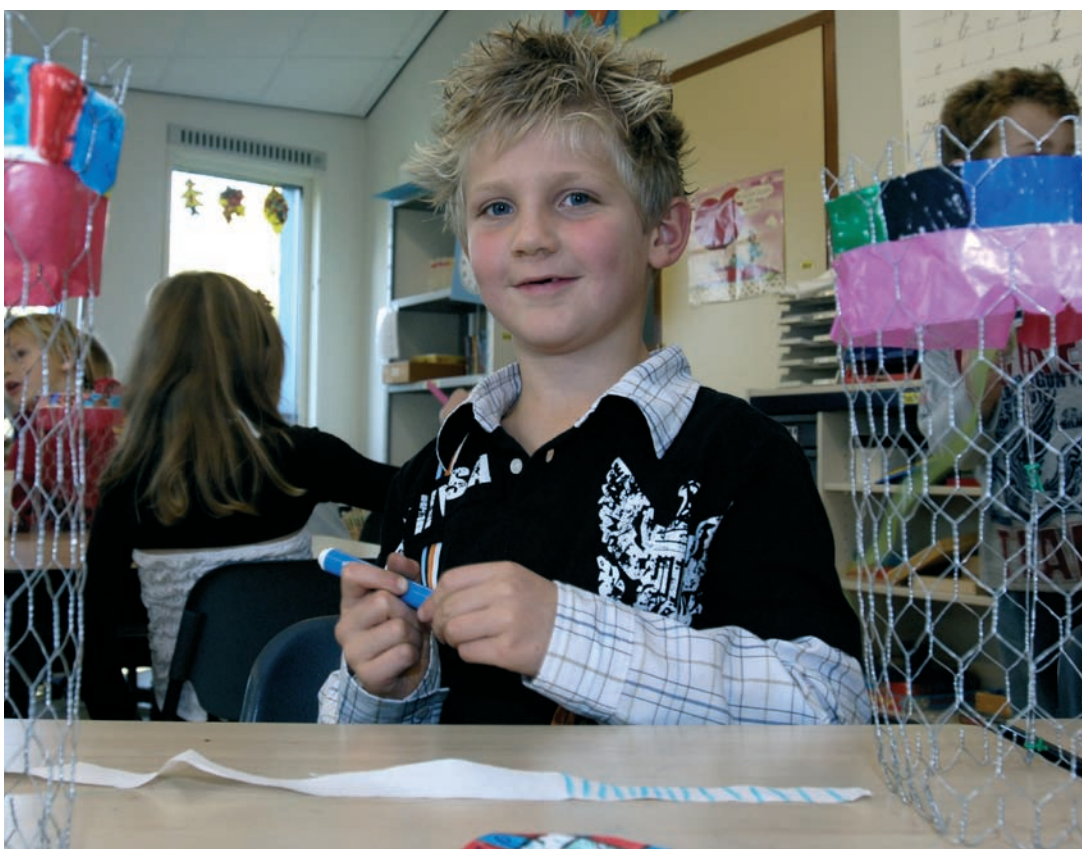

Met behulp van digitale camera's, webcams en e-mail laten de kinderen elkaar weten hoe hun wereld, hun school, woonomgeving en natuur er uit ziet. Aan beide kanten van de Noordzee maakten de leerlingen zo kennis met een totaal andere wereld. De Zaanse kinderen groeien op in groene dorpen met veel rijkdom, de Schotse kinderen in een achterstandswijk waar heel veel werkeloosheid, drugsgebruik en geweld is. Na het bekijken van elkaars websites stellen de kinderen elkaar vragen. Een ongekende impuls voor de Engelse les, omdat alle vragen in het Engels worden gesteld.

Onder het motto 'Wij hun taal, zij ook een beetje onze taal', worden ook vragen in het Nederlands gemaaid. De antwoorden komen natuurlijk in het Engels terug, zodat de kinderen weer aan het werk moeten om het te vertalen. Hoogtepunt van het project was het schoolreisje. 'Welcome to my world' werd 'Welcome in my world', toen de Zaanse kinderen in november 2004 voet op Schotse bodem zetten. Voor veel leerlingen was dit zelfs de eerste vliegreis in hun leven. De leerlingen van de Sandaig Primary School brachten in juni 2005 een tegenbezoek aan Westzaan. Een ander internationaal project werd gedaan op de Willibrordschool en De Windroos in Zaandam. Deze scholen brachten een bezoek aan Turkije in het kader van de 'Wereldkinderdag', een in Turkije groots gevierd feest, waarbij het kind centraal staat.

Maar ook dichtbij valt te ondernemen. Het ondernemend leren staat bij stichting Agora hoog in het vaandel. Zelf doen, zelf ontdekken, zelf ondernemen is het uitgangspunt. In Wormerveer wordt het ondernemend leren door De Toermalijn in praktijk gebracht. De kinderen hielden een zang- en dansoptreden in het bejaardenhuis en ontwierpen met hun leraren allerlei routes door het dorp. Waaronder poëzie-routes, historische routes en routes langs bijzondere gebouwen.

Omdat De Toermalijn een zogenaamde brede school is, wordt er samengewerkt met andere instellingen. Na schooltijd worden met onder meer Fluxus, kinderopvangorganisatie OZK en Stichting Welsaen ook bijzondere activiteiten uitgevoerd.

Van jongleren, dans en muziek tot koken voor kinderen en cursussen voor ouders. Ook is er een Spaanse school, waar kinderen van Spaanse afkomst extra les krijgen in hun moedertaal. Bij 'Gasten in de klas' komen mensen langs om iets te doen of te vertellen over werk, hobby's en andere zaken. De school beschikt over een gastenbestand van honderd personen, die hieraan graag meedoen.

De reeds genoemde poëzieroutes door de wijk zijn één van de meest aansprekende successen. Niet alleen De Toermalijn, maar ook de andere twee basisscholen in Wormerveer doen mee.

De leerlingen kiezen hiervoor zelf gedichten uit bestaande poëziebundels. Ze schrijven of printen deze gedichten op grote vellen papier, die ze illustreren en thuis voor de ramen hangen.

Daarna ontwerpen de kinderen een route die langs de gedichten loopt en tekenen die in op de plattegrond van het dorp. En dat is nog niet alles. De leerlingen leren de uitgezochte gedichten uit het hoofd en dragen die thuis en op school voor.

Zelf de pen ter hand nemen doen ze ook. Over plekken in het dorp met een bijzonder historische waarde maken zij gedichten. Een jury selecteert per school een aantal gedichten, die met foto's en tekeningen worden geëxposeerd in het Zaanse Museum.

Om het helemaal echt te maken, wordt het werk van de jonge poëten gebundeld in een fraai boekwerkje.

Kunst als ondernemend onderwijsproject
Elke dag tegen een lelijke muur aankijken. De leerlingen van groep 8B van basisschool De Golfbreker uit Koog aan de Zaan vonden het maar niks. Een mooi kunstwerk moest erop komen, een kunstwerk dat iedereen jarenlang zou kunnen bewonderen. Het liefst wilden de kinderen een muur met hippe graffiti. Die wens leidde tot een bijzonder ondernemend project.

Slagvaardig gingen de kinderen van start. Omdat graffiti illegaal is, vroegen zij eerst toestemming voor het aanbrengen van een muurschildering. Vervolgens schreven zij brieven om sponsorgeld bijeen te brengen voor verf en ander materiaal. Via internet kwamen zij in contact met Jannes van Loon.

De plaatselijke graffitikunstenaar leerde hen in workshops de trucs van het maken van een mooie graffiti en samen met hun leermeester

toverden de leerlingen de grauwe muur om tot een kleurrijk kunstwerk. Apetrots waren de kersverse 'meesters in de graffiti'. Hun opgedane kennis droegen zij dan ook graag over. Voor geïnteresseerde leerlingen uit de groepen vijf tot en met acht hielden zij zelf samengestelde workshops over graffiti spuiten. Groep 8B was razend enthousiast over het project.

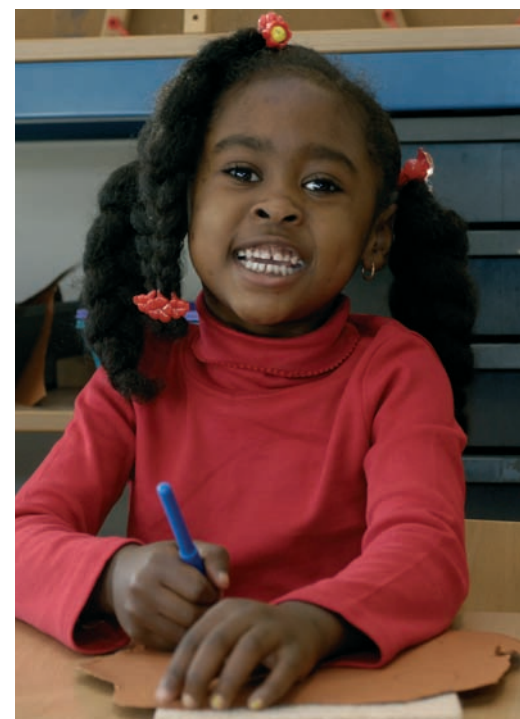
Niet alleen leerden zij een nieuwe kunstvorm onder de knie krijgen, tevens ontdekten zij hoe je nette (sponsor)brieven schrijft, een begroting opstelt, een tijdsplanning maakt, hoe je workshops geeft en hoe je een onthulling regelt.

Op weg naar een breed onderwijs/zorgcentrum ondernemen is samenwerken. Vooral voor de leerlingen die net wat meer hulp nodig hebben dan het gemiddelde kind, is het als basisschool belangrijk om over de eigen grenzen te kijken. Sjalom in Koog aan de Zaan en De Petraschool

in Zaandam, twee speciale scholen voor basisonderwijs, hebben dat goed begrepen. Zij zetten zich in voor een uniek project waarin naast de expertise van de scholen de inbreng van verschillende hulpverleningsinstellingen van essentieel belang is. De beide scholen willen uitgroeien tot een brede onderwijszorgvoorziening.

Bestemd voor kinderen van 2 tot 14 jaar, met openingstijden van 8.00 tot 20.00 uur. Met een aantal partners, zoals VTO-vroeghulp, Evean-JGZ (jeugdgezondheidszorg), Bureau Jeugdzorg, Stichting Welsaen en SAC Amstelslad/Spirit, wordt met veel enthousiasme aan dit unieke project gewerkt.

De eerste resultaten van deze vruchtbare samenwerking zijn de leerwerkplaats en de binnenkort te starten nevenvestiging van de REC cluster 4-school, een school voor kinderen met ernstige gedrags- en/of psychiatrische problemen.

De leerwerkplaats

Kinderen leren vanaf het moment dat ze op de wereld zijn. Ze leren zien, herkennen, kruipen, lopen, brabbelen en praten. Leren doen ze overal. Op straat, in de speeltuin, thuis en op bezoek bij oma. Ieder kind leert uit zichzelf, ieder kind op zijn eigen manier.

Alleen op school gaat het leren anders. De meester of juf geeft aan wat de kinderen moeten leren en hoe dat geleerd moet worden. De meeste kinderen zijn sterk en flexibel genoeg om daar hun weg in te vinden. Maar sommige kinderen lopen vast. Ze komen niet meer, of niet zo snel meer vooruit. Ze zitten met zichzelf in de knoei. Soms zijn ze lastig voor hun omgeving. Met allerlei methodes en technieken probeert een school ze toch bij de les te houden. Daarbij staat uiteindelijk niet de ontwikkeling van kinderen centraal, maar wat het moet leren.

De Petraschool en Sjalom denken dat het anders kan. Beide scholen zijn ervan overtuigd dat kinderen meer zullen bereiken als het onderwijs zich richt op de mogelijkheden van het kind, in plaats van op hun beperkingen.

Als kinderen weer plezier krijgen in leren, dan zullen ze uit zichzelf de kennis en vaardigheden leren die nodig zijn om een volwaardig en zelfstandig bestaan op te bouwen.

Daarom zijn beide scholen begonnen met een leerwerkplaats. Dat betekent dat ze een leeromgeving hebben gecreëerd waar wordt uitgegaan van het kind zelf. De leeromgeving bestaat uit ateliers voor onder meer koken, taal en handvaardigheid.

In de ateliers wordt leren betekenisvol en levensrecht. Het zijn plekken waar kinderen geprikkeld worden om zich op hun eigen manier te ontwikkelen. De leerkrachten coachen en stimuleren hen daarbij.

